

Õiguskantsler

Teie 28.11.2017 nr

Meie 14.12.2017 nr 6-1/171635/1705748

Hoiuseintressid ja täiendava kogumispensioni väljamaksed maksuvaba tulu valemis

Austatud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole seoses 2018. aasta 1. jaanuaril jõustuvate tulumaksuseaduse muudatustega. Leidsite, et maksuvaba tulu arvutamisel on ebaõiglane lugeda maksustatava sissetuleku hulka ka hoiuseintressid ning nn III pensionisamba väljamaksed.

Sääste kogunud inimeste pettumus on mõistetav, kuid [tulumaksuseaduse](#) (TuMS) muudatusi ei saa siiski pidada põhiseadusvastasteks.

Hoiuseintressid

Tuleval aastal muutuvad üldise maksuvaba tulu arvutamise põhimõtted. Olulisim põhimõtteline muudatus on, et maksuvaba tulu suurus sõltub edaspidi kõigist maksustatavatest sissetulekutest. Olenemata sellest, kas inimene saab töötasu, üüritulu, kasu vara võõrandamisest, pensioni, intresse või dividende – seda arvestatakse maksuvaba tulu suuruse arvutamisel. Nii mõjutab ka pärast tuleva aasta 1. jaanuari saadav intressitulu üldist maksuvaba tulu, sest Riigikogu kaotas krediitiasutuste intresside maksuvabastuse.

Küsisite, kuidas saab võtta 2016. aasta ja 2017. aasta intresse arvesse 2018. aasta tuluna.

Tulumaksuseadus maksustab kätte saadud tulu, vara väärtuse kasvu aastate kaupa eraldi ei arvestata ega maksustata. Seetõttu ei saa 2016. ja 2017. aasta jooksul tekkinud, kuid 2018. aastal makstud intressitulu pidada 2016. ja 2017. aasta tuluks, vaid 2018. aasta tuluks. Tulu maksustamisel läheb arvesse tulu laekumise aeg. Samasugune maksustamiskord kehtib kinnisvarasse investeerimisel: ehkki vara väärtus aja jooksul kasvab, maksustatakse üksnes kinnisvara võõrandamisest saadud kasu.

Niisugune seadusemuudatus ei riku hoiustaja õiguspärast ootust. Riigikogu ei ole andnud lubadust, et maksuvaba tulu süsteem ei muutu ning pole kehtestanud ka hoiuseintresside maksuvabastuse tähtaega. Hoiustajatel ei saanud seega tekkida mõistlikku ootust, et maksuseadused ei muutu selleks ajaks, kui hoiustelt intressid välja makstakse. Kõik hoiuseintressid, mis makstakse välja pärast 2018. aasta jaanuari, on maksustatavad. Seetõttu mõjutab ka intressitulu (ning mitte varem maksustatud töötasu, mille hoiustamisel intressitulu teeniti) üldise maksuvaba tulu suurust.

Täiendava kogumispensioni väljamaksed

Nii nagu hoiuseintressid, mõjutavad ka täiendava kogumispensioni ehk nn III pensionisamba väljamaksed maksuvaba tulu suurust. Seda siiski juhul, kui III pensionisamba väljamaksed on

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

tulumaksuga maksustatavad. Tulumaksust vabastatud sissetulekut ei võeta üldise maksuvaba tulu arvutamisel arvesse.

Pensioni III sambasse saab raha koguda kahel viisil: omandades vabatahtliku pensionifondi osakuid või sõlmides täiendava kogumispensioni kindlustuslepingu. Üheaegselt võib omandada mitme pensionifondi osakuid ja sõlmida ka mitu kindlustuslepingut ühe või mitme kindlustusandjaga. Riik on kehtestanud mõlemal viisil III sambasse tehtud sisse maksetele maksusoodustuse – sisse maksetelt saab tagasi 20% tulumaksu (kuid mitte rohkem kui 15% maksustatavast aastasissetulekust ja kuni 6000 eurot aastas).

Väljamaksete maksustamine sõltub sellest, millal ja kuidas inimene investeeritud raha välja võtab. Kui ta müüb pensionifondi osakuid ja saab investeeritud raha kätte ebaregulaarsete ühekordsete maksetena, oleneb väljamaksete maksustamine tema vanusest väljamaksete tegemise ajal ja osakute omandamise ajast. Juhul kui müüa vabatahtliku pensionifondi osakud pärast 55-aastaseks saamist, kusjuures osakute omandamise ajast on möödunud vähemalt viis aastat, kohaldub ühekordsete väljamaksete maksustamise suhtes soodusmäär (10%). Sama soodusmäär kehtib ka siis, kui inimene jääb täielikult ja püsivalt töövõimetuks enne 55. eluaastat. Kui soodusmäära kohaldamise tingimused pole täidetud, maksustatakse ühekordne väljamakse pensionifondist 20% maksumääraga.

Kindlustuslepingu alusel vähemalt kord kvartalis makstav eluaegne pension on maksuvaba (vt TuMS § 21 lg 4). Kindlustuslepingu saab sõlmida nii, et vabatahtlikku pensionifondi kogutud summa makstakse välja regulaarsete pensionimaksetena. Seega saab ka vabatahtliku pensionifondi osakute omanik valida maksuvaba kindlustuspensioni. Selle pensioni väljamaksed ei mõjuta ka üldise maksuvaba tulu suurust.

Seevastu võivad nn III pensionisamba ühekordsed väljamaksed hakata tuleval aastal mõjutama üldise maksuvaba tulu suurust ja seeläbi üldist maksukoormust. Sõltub inimese valikust, mil viisil ja kui palju ta otsustab vabatahtlikust pensionifondist raha välja võtta.

Selgitan seda järgmise näite varal. Inimene saab riiklikku vanaduspensioni 600 eurot kuus (7200 eurot aastas). Kui ta esitab Sotsiaalkindlustusametile avalduse järgmisel aastal 500 euro suuruse maksuvaba tulu arvestamiseks, arvutab Sotsiaalkindlustusamet tema sissetulekult iga kuu maksuvaba tulu 500 eurot ja peab tulumaksu kinni üksnes maksuvaba tulu ületavalt riikliku pensioni osalt (so sajalt eurolt). Kui inimesel on nn III samba pensionifondi osakuid ning ta otsustab kõik või osa neist 2018. aastal müüa, võib maksuvaba tulu seeläbi väheneda, kuid ei pruugi. See sõltub teistest maksustatavatest sissetulekutest ja pensionifondi osakute müügist saadud summast. Näiteks kui aastas 7200 eurot riiklikku pensioni saav inimene müüb tuleval aastal III samba pensioniosakuid 7000 euro eest ja teisi sissetulekuid tal ei ole, on tema maksustatav tulu koos pensioniga kokku 14 200 eurot aastas. Sel juhul säilib tal ka tuludeklaratsiooni esitamise järel õigus 500 euro suurusele igakuisele maksuvabale tulule.

Kui müüa pensionifondi osakuid näiteks 8000 euro eest (muid sissetulekuid peale vanaduspensioni ei ole), on aastatulu kokku 15 200 eurot ning maksustatav sissetulek ületab piiri, millest alates hakkab maksuvaba tulu vähenema. Sel juhul on 6000 euro asemel (500 eurot kuus) õigus maha arvata mõnevõrra väiksem maksuvaba tulu summa – 5560 eurot aastas (ligi 463 eurot kuus).

Kui inimene saab eluaegse pensionilepingu alusel regulaarseid väljamakseid vähemalt kord kvartalis (vt TuMS § 21 lõige 4), on pension maksuvaba ning ei vähenda muude sissetulekute maksustamisel rakendatava maksuvaba tulu suurust. Seega, kui inimene kasutab pensionisääste viisil, mida seadusandja soovib soodustada, saab ta pensionimakseid maksuvabalt ja ka tema üldise maksuvaba tulu suurus nende väljamaksete tõttu ei muutu. Juhul kui regulaarselt makstav kindlustuspension mingil põhjusel ei sobi ja osakuomanik soovib müüa oma pensionifondi osakuid tuleval aastal, tasub

tal planeerida, mis summas osakuid müüa, et see ei mõjutaks maksuvaba tulu suurust või mõjutaks seda võimalikult vähe.

Tänavu saab pensionifondiosakuid veel müüa nii, et see ei mõjuta maksuvaba tulu suurust. Kui inimene otsustab siiski tuleval aastal müüa osakuid suure summa eest, mis võib talle kaasa tuua suurema tulumaksukohustuse, võiks ta kaaluda Sotsiaalkindlustusametile ja/või tööandjale esitatud maksuvaba tulu avalduse muutmist. Ametilt saab taotleda igakuise väiksema maksuvaba tulu arvestamist ja nii vältida või vähendada tulumaksu juurde maksmist 2019. aastal.

Märkisite, et pensionäridel ei tasu enam tööl käia, sest sel juhul vähendatakse nende maksuvaba tulu ja osa raha võetakse ebaõiglaselt ära. Maksuvaba tulu reformist võidavad need pensionärid, kelle maksustatavad sissetulekud ei ületa 1200 eurot kuus. Sel juhul on neil õigus saada 500 eurot maksuvaba tulu. Pensionär, kelle maksustatav sissetulek (sh nt töötasu, vanaduspension) on ligi 1350 eurot kuus, saab tuleval aastal kasutada enam-vähem sama suurt maksuvaba tulu kui praegu (2017. aastal on maksuvaba tulu pensionäriks 416 eurot kuus).

Kui pensionäri maksustatav kuusissetulek on 1350–2100 eurot, saab ta tuleval aastal kasutada senisest väiksemat maksuvaba tulu. Alates 2100 euro suurusest kuusissetulekust ei ole õigust maksuvaba tulu rakendada. See kehtib ühtmoodi kõigile maksustatavat sissetulekut saavatele inimestele.

Riigikogul on maksu- ja sotsiaalpoliitika küsimustes avar otsustusruum, sealhulgas on parlamendil õigus kehtestada ka eri eesmärgiga maksusoodustusi ja -vabastusi. Ka astmeliselt rakenduv maksuvaba tulu on parlamendi valik, mida põhiseadus ei keela teha. Samuti on Riigikogul õigus soodustusi andes suunata inimesi tegema valikut regulaarselt makstava eluaegse kindlustuspensionini kasuks või võtma raha nn III pensionisambast välja ühekordsete maksetega, mis on hajutatud maksustamisperioodist pikema aja peale.

Loodan, et selgitustest on Teile abi.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise